

İLKÖĞRETİM OKULLARI İKİNCİ KADEMESİNDE YÜRÜTÜLMEKTE OLAN REHBERLİK ETKİNLİKLERİ VE ÖĞRENCİ BEKLENTİLERİNE İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

Yard.Doç.Dr. Mustafa GÜVENDİ

Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı
Buca Eğitim Fakültesi Dokuz Eylül Üniversitesi

ÖZET

İlköğretimin kesintisiz sekiz yıla çıkarılması ile 1997 - 1998 öğretim yılından itibaren, ortaokullar, ilköğretim ikinci kademe okulları şekline dönüştürülmüştür. Sekiz yıllık kesintisiz eğitim yasasında, sekizinci yıl öğrencilerinin yönlendirilmesi için kendilerine gerekli rehberlik hizmetinin verileceği mecburiyeti getirilmiştir. Yasa gereği ilköğretim ikinci kademe okullarında, rehberlik hizmetleri daha da önem kazanmış bulunmaktadır. Bu çalışmada, “ İlköğretim okulları ikinci kademesinde yürütülmekte olan rehberlik etkinlikleri ve öğrenci beklentileri “ araştırılmıştır.

Araştırmada, ilköğretim okullarında rehberlik etkinliği olarak nelerin yapıldığı, öğrenci beklentileri ile yürütülmekte olan rehberlik etkinlikleri arasında uyumun bulunup bulunmadığı sorularına cevap aranmıştır.

Bilgi toplamak üzere hazırlanan anket, beş ilköğretim okulunda toplam 200 öğrenciye uygulanmıştır. Ankete cevap veren öğrencilerin 110 ‘ u erkek 90 ‘ ı kız öğrencilerden oluşmaktadır. Elde edilen bulgular, frekans ve yüzdeler olarak ifade edilmiş, öğrenci beklentilerinde cinsiyete göre fark bulunup bulunmadığı “ t “ testi ile kontrol edilmiştir.

Bulgu olarak, yürütülmekte olan rehberlik etkinliklerinin daha çok şekil düzeyinde kaldığı, öğrencilere ulaşamadığı, öğrenci beklentileri ile yürütülen etkinlikler arasında uyum bulunmadığı, beklentilerde cinsiyete göre bir farklılığın bulunmadığı türünde bilgiler elde edilmiştir.

SUMMARY

From 1997 - 1998 education period when the primary education is extended to eighth years without interruption for the first time, secondary schools have been turned out to be the second stage of primary education. According to the law which requires the eight - year - primary education without interruption, it has become compulsory to conduct students properly with guiding courses. The same law encourages guiding more effectively during the second stage of primary education. In this study, I have tried to outline my investigation regarding “ Guidance Activities Carried Out in the Second Stage of Primary Education and Students Expectations.”

I have tried to find out what has made the sake of Guiding Activities at schools, what the students expect from this and whether is a harmony between these activities and students expectations.

I have took a pool see the public opinion on the above mentioned questions at five primary education schools including with about 200 students, 110 of them male and 90 female students. Findings from their answers have been stated as values of frequency and percentege and by way of a ‘ t ‘ test it has been checked to see whether there was any difference in the students expectations according to their sex.

As a conclusion, I have found out from my study that guidance activities presently carried out has not gone far from the from state, the students have not been given proper guiding service, no harmony between these activities and students expectations, and no difference between the students expectations in terms of their sex.

Türkiye’ de planlı kalkınma dönemine geçildikten sonra, her alanda olduğu gibi, eğitim hizmetlerinde de yaygınlaşma görülmüştür. Özellikle okullaşma oranının artması sonucu, eğitim hizmetlerinden yararlanan öğrenci sayısında belirgin artışlar olmuştur. Bu artış birçok öğrenci sorununu da beraberinde getirmiştir. Toplumsal sorunların öğrencileri etkilemesi yanında, okulların da çözülmesinde güçlük çekilen yığınlarca sorunu ortaya çıkmaya başlamıştır. Yaygın biçimde görülen öğrenci başarısızlıkları, öğrencilerin okula uyum sorunları, gelişim döneminin özelliğinden kaynaklanan sorunlar, geleceğe dönük olarak iyimser olmayan duygular ve bunun yarattığı gerilim bunlardan bazılarıdır.

Sözü edilen sorunlara mevcut okul yapılanmasının cevap veremez duruma geldiği görülmüştür. Bunun sonucu olarak okullara, yönetim ve öğretim kadrosu yanında, öğrenci kişilik hizmetleri başlığı altında üçüncü bir unsur olarak rehberlik hizmetleri girmiştir. Sorunların daha çok ortaöğretim kurumlarında görülmesi nedeniyle, profesyonel anlamda rehberlik hizmeti sunacak elemanlar bu kurumlarda görevlendirilmiştir.

Türkiye’ de rehberlikle ilgili etkinliklerin 1950’ li yıllarda başladığı kaynak taramalarından anlaşılmaktadır. Önceleri, yurtdışından uzmanlar getirilerek, kısa süreli seminerler düzenleme ya da konferanslar verme yoluna gidildiği görülmektedir. Bu tür etkinliklerden sonra, bir alt yapı oluşumu

sağlandıktan, rehberliğin önemi kavranmaya başladıktan sonra, yabancı uzmanların dinlenmesi ile yetinilmemiş, rehberlik ve eğitimle ilgili öğrenim görmek üzere yurt dışına öğrenci gönderilmeye başlanmıştır. Yurt dışında öğrenim görenlerin yurda dönmeye başlaması ile rehberlik konusundaki olumlu düşüncelerin iyice olgunlaştığı döneme girilmiştir. (Özoğlu, 1994).

1970' li yıllara gelindiğinde, ortaöğretim kurumlarından çok sayıda öğrencinin mezun olduğu, bunların büyük çoğunluğunun yükseköğrenime devam etmek istediği, ancak arzın talebi karşılayamaması nedeniyle üniversitelerin önünde öğrenci yığılması da görülmeye başlanmıştır. Bu durum, ortaöğretimdeki öğrencilerin yönlendirilmesi, yükseköğretimin önünde görülen yığılmaların giderilmesi çalışmalarının başlatılmasını da beraberinde getirmiştir. Ortaöğretim öğrencilerinin, yükseköğrenime, yaşama, hem yükseköğrenim hem de yaşama hazırlanması konusunda yönlendirilmelerinin gerekliliği anlaşılmıştır. (Özoğlu, 1994).

1970 Yılında 1619 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisinde yayımlanan “ Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Servisinin Kuruluşu ve Görevleri ile İlgili Bazı Esaslar “ da, ortaöğretim kurumlarında rehberlik servislerinin kurulmasına karar verilmiştir. Yetişmiş eleman sıkıntısı nedeniyle ilk yıllarda sınırlı sayıda okulda kurulan rehberlik servisleri, zaman içinde daha çok okula yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır.

Rehberlik servislerinin kurulması, ortaöğretim kurumlarında yaşanan sorunların çözümünde beklenen düzeyde etki sağlayamamıştır. Bu servislerde çalışacak yetişmiş uzmanların bulunamaması, yetişmişlikten de önemlisi, servislere, istek dışı atamaların yapılması, servislerin görev tanımının yapılmamış olması, servislerin araç-gereç yönünden desteklenmemesi etkisiz kalmasının bazı nedenleri olarak sayılabilir. Kuruluşunda düşünülen hedeflere ulaşamayınca, servislerden beklenen hizmetler bir süre sonra yerini olumsuz izlenimlere bırakmaya başlamıştır. Özoğlu' na göre (1994), okullarda öğrenci başarısızlığı, disiplin olayları ve çeşitli psikolojik uyumsuzluklara ve de sorunlara bu servislerden çözümler beklenmiştir. Bu sağlanamayınca, okul rehberlik servisleri ve servislerin etkinliklerine karşı olumsuz yönde direnç gösterilmeye başlandığı görülmüştür.

Ortaöğretim kurumlarında ağır aksak da olsa rehberlik servisleri hizmetlerini

sürdürürken, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen 4306 sayılı yasa (Resmi Gazete, Sayı: 23084) ile sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçilmiştir. Yasa ile ilköğretimde öğrenim süresi sekiz yıla çıkarılınca, daha önce ortaöğretim birinci kademe olarak adlandırılan ortaokullar, ilkokullarla birleştirilerek, ilköğretim ikinci kademe şekline dönüştürülmüştür.

Söz konusu yasanın 4. Maddesi ile, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Yasasının 23. Maddesine 3. Bir fıkra eklenmiştir. 23. Maddenin 2. Fıkrasında “ Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayat ve üst öğrenime hazırlamak “ tan söz edilirken, yeni konulan 3. Fıkrafta “ İlköğrenimin son ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, ortaöğretimde devam edilebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar yapılır “ ifadesi yer almaktadır.

Söz edilen yasa ile, ilköğretim kurumlarında yürütülecek rehberlik hizmetleri daha da önem kazanmış bulunmaktadır. Özellikle sekizinci sınıf öğrencilerinin yönlendirilmesi konusunda, ara sınıf öğrencilerine göre daha çok yardıma gereksinimleri bulunmaktadır.

Bu araştırmada konu olarak, ilköğretim okullarında yürütülmekte olan rehberlik hizmetleri incelenmiştir. “ İlköğretim Okulları İkinci Kademesinde Yürütülmekte Olan Rehberlik Etkinlikleri ve Öğrenci Beklentilerine İlişkin Bir Araştırma.” Başlığı altında yapılan çalışmada, ilköğretim okullarında rehberlik etkinlikleri olarak nelerin yapıldığı, yapılan etkinliklerin, öğrenci beklentilerine ne derece cevap verebildiği, cevap veremiyorsa öğrenci beklentilerinin neler olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

Okullarda rehberlik servisi bulunsun ya da bulunmasın, sınıf rehber öğretmenleri aracılığı ile öğrencilere rehberlik hizmeti verilmektedir. 1974 - 1975 Öğretim yılından buyana, tüm ortaöğretim kurumlarında, rehberlik hizmeti yürüten öğretmenlere haftada 3 saat ders ücreti ödenmektedir. Rehberlik etkinlikleri, normal öğretim yapılan okullarda ders saatleri içinde, ikili öğretim yapan okullarda çoğu kez ders saatleri dışında yürütülmektedir. Sınıf rehber öğretmenleri, senebaşındaki öğretmenler kurulu toplantısında, her sınıfa bir öğretmen olarak belirlenmektedir. Bu belirlemede,

öğretmenin istekli oluşu yanında, sınıf rehber öğretmenliğini alacağı sınıfa dersinin olması da dikkate alınmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin görevleri, 1974 yılında IX. Milli Eğitim Şurasının incelemesine sunulan öneriler içinde yer almış, daha sonra da, “ Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği “ nin 33. Maddesi olarak Tebliğler Dergisinde yayımlanmıştır. (MEB, 1985).Yönetmelikte sınıf öğretmenin görevleri şöyle sıralanmaktadır.

- a) Rehberlik hizmetleri bürosunca verilen yıllık çalışma planı çerçevesinde kendi sınıfı için yıllık bir çalışma planı hazırlar.
- b) Sorumlu olduğu sınıfla ilgili çalışmalarda, işbirliği yaptığı rehber öğretmene her türlü yardımda bulunur.
- c) Problemi tesbit edilen öğrencilerle mülakat yapar. Şahsi ve ailevi problemlerinin çözülmesi için gerektiğinde okul yönetimi, öğretmenler ve aileleriyle işbirliği içinde çalışır ve sonuçlarını rehber öğretmenle birlikte toplu dosyaya işler.
- d) Rehber öğretmenle işbirliği yaparak, seçmeli ders, bölüm, okul, iş ve meslek seçimlerinde öğrencilere yardım eder.
- e) Öğrencilerin eğitici kol çalışmalarına etkin bir şekilde katılmalarını sağlar.
- f) Rehber öğretmenlerle işbirliği yaparak öğrenciyi tanımak, gerekli bilgileri toplamak için form, fiş, gözlem kartları, anket test ve benzerlerini uygular, kendisinin yapabileceği değerlendirmeleri yapar ve sonuçları rehber öğretmenle birlikte öğrenci toplu dosyasına işler.
- g) Başka okullardan naklen gelen öğrencilerin toplu dosya ve öğrenci dosyalarındaki bilgileri inceler ve değerlendirir.
- h) Sosyal ilişkileri zayıf olan çocukların bu ilişkilerini geliştirmek için eğitici çalışmalarda bulunur.
- i) Öğretim yılı sonunda yaptıkları her türlü rehberlik faaliyetlerini, aksaklıkları, sağlanması gereken imkanları ve teklifleri kapsayan bir raporu koordinatör rehber öğretmene verir.
- j) Okul müdürünün verdiği rehberlikle ilgili diğer görevleri yerine getirir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada, ilköğretim okulları sekizinci sınıfta yürütülmekte olan rehberlik etkinlikleri ve bu etkinliklerden öğrencilerin neler beklediğini belirleme düşüncesi ile aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. İlköğretim okullarında rehberlik etkinliği olarak neler yapılıyor?
2. Öğrenciler rehberlik etkinliklerinden yararlanabiliyor mu?
3. Öğrenciler rehberlik etkinliği olarak ilgililerden ne bekliyor?
4. Öğrenci beklentileri ile yapılmakta olan etkinlikler arasında anlamlı ilişkiler var mı?
5. Öğrenci beklentileri ile yapılması gereken etkinlikler arasında anlamlı ilişkiler var mı?
6. Rehberlik etkinliklerinden beklentilerde cinsiyete göre farklılık var mı?

SINIRLILIKLAR

Araştırma İzmir İli Belediye sınırları içinde yer alan 5 ilköğretim okulu ile sınırlı tutulmuştur. Okullar seçilirken de Buca İlçesi sınırları içinde yer alan, kolay ulaşılabilir olanlar tercih edilmiştir. İlköğretim okullarının da yalnızca sekizinci sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Yalnızca sekizinci sınıf öğrencinin seçilmesi, çok rehberlik ve yönlendirme gereksinimi içinde olan öğrenci grubu olduğu düşüncesindedir. Araştırma bir durum saptamasına yönelik olup sonucun belli bir evrene genellenmesi düşünülmemiştir.

YÖNTEM

Bu çalışmada ilköğretim okulu sekizinci sınıf öğrencilerinin, okullarında yürütülmekte olan rehberlik etkinlikleri ile ilgili, mevcut duruma bakışları ve beklentileri ele alınmıştır. Hazırlanan ankete 5 ilköğretim okulundan toplam 200 öğrenci cevap vermiş olup, cevap veren öğrencilerden erkek öğrenci sayısı 110, kız öğrenci sayısı ise 90 olmuştur.

Araştırmanın amacına uygun bilgi elde etme düşüncesi ile hazırlanan anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde, rehberlik etkinlikleri olarak okullarda nelerin yapıldığını belirlemeye yönelik maddeler, üçüncü bölümde de rehberlik etkinliklerinden öğrenci beklentilerini belirlemeye yönelik maddeler bulunmaktadır. Birinci bölümde iki,

ikinci bölümde birisi açık uçlu olmak üzere 13, üçüncü bölümde de birisi açık uçlu olmak üzere toplam 20 madde yer almaktadır.

Anketin ikinci ve üçüncü bölümünde yer alan maddeler belirlenirken, Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğinin 33. Maddesinde yer alan sınıf rehber öğretmenlerinin görevleri başlığı altındaki maddeler geliştirilmiş, ayrıca kaynak taramalarından, rehberlik etkinliği olarak yapılması mümkün çalışmalar derlenmiştir. Sonra, İzmir İli İlköğretim Okullarında rehber öğretmen olarak çalışan Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans ve doktora öğrenimi gören öğrencilerin görüşlerinden de yararlanılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda hazırlanan anket, Buca Eğitim Fakültesi Eğitim bilimleri Bölümü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalında çalışan ve rehberlik dersi okutan öğretim elemanlarına da inletilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Hazırlanan anketten 200 adet çoğaltılarak ilköğretim okullarının sekizinci sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Uygulamada her ilköğretim okulunda 40 öğrenciye, her şubeden de 10 öğrenciye uygulama yapılmıştır. Dolayısı ile toplam 20 sekizinci sınıf şubesine uygulama yapılmıştır. Anketör olarak Buca Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi öğrencilerinden yararlanılmıştır. Uygulama Mayıs 1998 ayı içinde uygulanıp tamamlanmıştır.

Toplanan bilgiler elle kodlanarak değerlendirilmiştir. Çözümleme ve yorumlamanın amaçta yer alan sorulara göre belli bir düzen içinde yürütülmesi uygun görülmüştür. Bu çerçevede elde edilen bulgular tablolar haline dönüştürülmüştür. Elde edilen bulguların değerlendirilmesinde, frekans dağılımları ve yüzdelik oranlar bulunmuştur. Bulunan yüzdeler arasındaki farkın cinsiyete göre anlamlı olup olmadığı "t." testi ile kontrol edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmaya konu olan ilköğretim okullarında uygulanan anket sonuçları ve elde edilen rakamlara ve istatistiksel işlem sonuçlarına göre yargılara gidilmektedir. Raporlaştırma sürecinde, bulgular sıralanırken, amaç bölümünde yer alan sorular ele alınmakta, her soru ile bulgu ve yorum verildikten sonra diğer soruya geçilmiştir.

1. İlköğretim Okullarında Rehberlik Etkinliği Olarak Neler Yapılıyor?

Bu soruya cevap bulabilmek için İzmir Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürü ve uzmanları ile, ilköğretim okullarında çalışmakta olan rehber öğretmenlerle görüşerek bilgi toplanmıştır. Görüşmelerden elde edilen bilgiler ve öğrencilere uygulanan anket sonuçlarından elde edilen bulgular dikkate alınarak karar verilmeye çalışılmıştır.

Sekiz yıllık kesintisiz eğitim yayası çıktıktan sonra, öncelikle belediye sınırları içindeki tüm ilköğretim okullarına, kadrolu veya geçici görevle rehber öğretmenler atanmıştır. İzmir Rehberlik ve Araştırma Merkezince hazırlanan "Okul Rehberlik Hizmetleri Programının Hazırlanmasında Gözetilecek Esaslar." Başlıklı örnek program, ilköğretim okullarının tümüne gönderilmiştir. Bu örnek programda, okul müdürü, rehber öğretmen ve sınıf rehber öğretmenlerinin yapabileceği etkinlikler yer almaktadır. Ayrıca öğrencilerin daha iyi tanınması için, rehberlik hizmetlerinde kullanılacak kaynak kitap, ölçek ve çerçeve programlar da okullara gönderilmiştir. Bunların yanında, hizmet - içi eğitim programları ile her okuldan bir rehber öğretmen ve sınıf rehber öğretmeni yetiştirilerek, okuldaki diğer öğretmenlerin de kurs gören öğretmenlerce aydınlatılması çalışmaları yapılmıştır.

Okullarda yapılan etkinliklere gelince, rehber öğretmenlerce hazırlanan örnek rehberlik etkinlikleri programı yıllık çalışma planı tüm sınıf rehber öğretmenlerine dağıtılmıştır. Her öğretmene "Akademik Benlik Kavram Ölçeği." Yeterince çoğaltılarak verilmiş ve öğrencilere uygulanması istenmiştir. Bunun yanında yardım isteyen sınıf rehber öğretmenlerine, okul rehber öğretmenlerince gerekli yardım yapıldığından sözedilmektedir.

Araştırma kapsamına giren ilköğretim okullarında ikili öğretim yapıldığı için, rehberlik etkinlikleri için ders saati ayrılmadığı görülmüştür. Bu nedenle sınıf rehber öğretmenlerinin, öğrencilerle iletişiminin yeterli olmadığı belirlenmiştir. Her sınıf rehber öğretmeni, kendi sınıfında "Akademik Benlik Kavramı Ölçeği." ni uygulamıştır. Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan "İlköğretim Sonrası Eğitim Seçenekleri." Adlı kitap okullara geç ulaştığı için geçen öğretim yılında yeterince kullanılamamıştır. Yine aynı amaçla İzmir Rehberlik ve Araştırma Merkezince hazırlanan döküman da maddi nedenlerle geçtiğimiz öğretim yılında okullara ulaştırılamamıştır.

Şekil olarak bakıldığında,1997 - 1998 öğretim yılında ilköğretim okullarında rehberlik etkinliği olarak birhayli çalışmanın yapıldığı anlaşılmaktadır. Önemli olanın öğrenciler için yapılan bunca çalışmanın,

öğrencilerce nasıl algılandığı,öğrencilerin ne derece yararlandığıdır. Bu sorulara cevap olacak bilgiler de uygulanan ankete öğrencilerin verdiği cevaplardan anlaşılmaktadır.

Tablo - 1
İlköğretim Okullarında Yürütülmekte Olan Rehberlik Hizmetleri Hakkında Araştırma Kapsamına Giren Öğrencilerin Verdiği Cevapların Dağılımı.

Türü	Erkek	Kız	Toplam	Etkinlik	
				Sınıf	
öğretmenimiz yıllık çalışma planını bizimle birlikte hazırlar.	N 8 % 9	8	16 8		8
Rehberlik etkinlikleri için yıllık çalışma planı hazırlandığını bilmiyorum.	N 48 % 53	58	106 58		.56
Sınıf öğretmenimiz bize anket uygular .	N 66 % 75	78	144 72		74
Sınıf öğretmenimiz anket sonrası benimle, sorunlarımı görüşür.	N 10 % 12	8	18 8		10
Sınıf öğretmenimiz, devam edebileceğimiz üst öğrenim kurumları hakkında bize bilgi verir.	N 26 % 30	16	42 15		22
Devam edebileceğim üst öğrenim kurumları hakkında bilgim yok.	N 26 % 30	42	68 41		36

Tablo- 1 in incelenmesinden, araştırma kapsamına giren öğrencilerin % 56 sınıfın, rehberlik etkinlikleri için yıllık çalışma planı hazırlandığından haberli olmadığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerin ancak % 8 lik

bir bölümü yıllık çalışma planını sınıf öğretmenleri ile birlikte hazırladıklarından söz etmektedir. Rehberlik anlayışı, paylaşmayı gerektirir yaklaşımı ile düşünüldüğünde, sınıf rehber öğretmenlerinin, yıllık çalışma planını öğrencilerle birlikte hazırlaması beklenir. Rehberlikle ilgili yazılı kaynaklara bakıldığında, uzman görüşlerinin de bu doğrultuda olduğu görülmektedir. Okul rehberlik servisi elemanlarınca, sınıf rehber öğretmenlerine verilen örnek çalışma planının, öğretmenler tarafından aynen uygulanması yerine , her öğretmenin, kendi sınıfındaki öğrencilerin ilgi ve gereksinmelerini de dikkate alarak yeniden düzenlenmesi beklenir.

Yine tablo incelendiğinde, öğrencilerin % 70 i sınıf öğretmenlerinin sınıfta anket uyguladığından söz ettiği görülmektedir. Ancak,uygulama sonucu, elde edilen bilgiler ışığında, kendileri ile görüşme yapıldığını

söyleyen öğrenci toplam öğrencinin % 10 u olarak görülmektedir. Görülebilir bazı rehberlik servisi elemanları, sınıf rehber öğretmenlerinin, uygulanan anketi değerlendirip, kendileri ile görüş alış-verişinde bulunmadığını belirtmektedirler. Bu bilgiyi öğrencilerin verdiği cevaplar da doğrular niteliktedir. Anlaşıldığı kadar, bazı öğretmenler, öğrencilere uygulanan anket ya da ölçekten elde edilen bilgileri değerlendirme yoluna gitmemektedir. Yapılan uygulamalar görev yapmış olmak için yapıyor görünümü vermektedir.

Devam edebileceğim üst öğrenim kurumları hakkında bilgim yok diyen öğrenci toplam öğrencinin % 36 ' sını oluştururken, üst öğrenim kurumları hakkında bize bilgi verilir diyen öğrenci toplam sayının % 22' sidir. Özellikle üst öğrenim kurumları hakkında sekizinci sınıf öğrencilerinin bilgilendirilmesi yasa gereği olmasına rağmen, 1997 - 1998 öğretim yılında bunun yeterince başarılamadığı söylenebilir.

Rehberlik etkinliği olarak yapılmayanlar özetlendiğinde, yapılanların çoğuzaman şekilden öteye gidemediği anlaşılmaktadır.

Öğrencilere yönlendirmede yardımcı olması düşüncesi ile Milli Eğitim Bakanlığı ve Rehberlik ve Araştırma Merkezince, yeterli olmasa bile olumlu etkinliklerde bulunduğu söylenebilir. Ancak, bunların sonucunun öğrencilere ulaşmada yeterli olmadığını anlaşılmaktadır. Bu durum, sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik anlayışının

yetersizliğinden olabileceği gibi, anket uygulanan okulların ikili öğretim yapması nedeniyle, rehberlik etkinlikleri için okul programlarında zaman ayırlamamasından da kaynaklanmakta olabilir.

2. Öğrenciler Rehberlik Etkinliklerinden Yararlanabiliyor mu?

Tablo - 2

İlköğretim Okullarında Yürütülmekte Olan Rehberlik Hizmetlerinden ne Derece Yararlandıkları Hakkında Araştırma Kapsamına Giren Öğrenci Görüşleri

Öğrenci Görüşleri		Erkek	Kız	Toplam
Rehberlik hizmetlerinden yararlanıyorum.	N 24	30	54	78
	%	23	37	29
Rehberlik hizmetlerinden yararlanamıyorum.	N 82	52	134	186
	%	77	63	71
Rehberlik hizmetlerinden yararlanabilmem için gerekli önlemler alınmalıdır. **	N 28	30	58	86
	%	34	58	43
Rehberlikle ilgili etkinlikler okullardan kaldırılmalıdır.**	N 8	2	10	18
	%	9	3	7

** Rehberlik hizmetlerinden yararlanamıyorum diyen öğrenciler cevaplandırmıştır.

Tablo- 2 ' de görüldüğü gibi ankete cevap veren öğrencilerin % 29 ' u yürütülmekte olan rehberlik hizmetlerinden yararlandığını belirtirken, % 71 ' i yararlanamadığını ifade etmektedir. Bu tür etkinlikler yararlı olmuyor keldirilsin diyen öğrenci sayısı ise ancak % 5 ' i oluşturmaktadır. Rehberlik hizmetlerinden yararlanabilmem için gerekli önlemler

alınmalıdır diyen öğrencilerin oranı ise % 43 ' ü oluşturmaktadır.

Tablodaki dağılımdan anlaşılacağı gibi, öğrenciler, rehberlik hizmetinden yeterince yararlanamadığını düşünmektedir. Ancak, yararlanmak istemektedir. Yararlanabilmeleri için gerekli önlemlerin alınmasını beklemektedir.

3. Öğrenciler Rehberlik Hizmeti Olarak İlgililerden Ne Bekliyor?

Tablo - 3

Araştırma Kapsamına Giren Öğrencilerin Rehberlik Hizmeti Olarak İlgililerden Beklentilerine İlişkin Verdikleri Cevapların Dağılımı

Etkinlik türü		Erkek	Kız	Toplam
öğretmeninin, rehberlik etkinlikleri ile ilgili yıllık planını bizimle hezırlamasını isterim.	N 80	60	140	200
	%	77	69	74
Sınıf öğretmenimin güleryüzlü, beni anlayan, sır saklayan ve güvenilir olmasını isterim.	N 84	64	148	212
	%	81	76	72
Beni rahatsız eden kişisel, eğitsel ve ailevi sorunlarımı paylaşmak isterim.	N 70	66	136	206
	%	68	77	72
Eğitsel kollarda görev almanın bize sağlayacağı yararları tartışmak isterim.	N 80	48	128	208
	%	75	48	67
Verimli ders çalışma, not tutma ve sınava	N 92	76	168	260

hazırlanma konularında yardım isterim.	%	86	91	88
Üst öğrenim kurumları hakkında bilgi verilmesini isterim.	N	94	80	174
	%	89	93	91

Tablo - 3 ' ün incelenmesinden, öğrencilerin % 74 ' ünün rehberlikli yıllık çalışma planının kendileri ile birlikte hazırlanmasını istediği görülmektedir. Sınıf rehber öğretmenlerinin gülyüzlü, sır saklayan ve güvenilir olmasını isteyenlerin oranı ise % 78. Sorunlarını sınıf öğretmeni ile paylaşmak isteyenler de toplam öğrenci sayısının % 72 ' sini oluşturmaktadır. Eğitsel kollarda niçin görev aldığını öğrenmek isteyen öğrencilerin oranı 67, başarılı olabilmeleri için eğitsel yönden yardım bekleyen öğrencilerin oranı ise % 88 ' i bulmaktadır. Yine üst öğrenim kurumları hakkında kendilerine bilgi verilmesini isteyen öğrenci oranı da toplam sayının % 91 ' ini oluşturmaktadır.

Bu tabloda verilen cevapların dağılımına genel olarak bakıldığında, öğrencilerin önemsenmek istediği görülmektedir. Kendilerinin bir değer olduğunun, kendileriyle bazı etkinliklerin paylaşılması ile gösterilmesini istemektedirler. Sınıf öğretmeninden, sırdaş, sorunlarını paylaşacağı birisi olması gibi dostça davranış beklemektedirler. Sınıf öğretmenin aynı

zamanda not veren bir otorite olduğu düşünülürse, bu beklentinin ne derece gerçekleşebileceği düşünülebilir. Gerek üst öğrenim kurumları konusunda, gerekse derslerinde daha başarılı olmak için bilgilendirilmek istemektedirler. Ayrıca, okulda yapılan bazı etkinliklerin niçin yapıldığını öğrenmek istemektedirler. Verilen görevleri, nedenini bilmeden yerine getirme yerine benimseyerek yapmak istiyorlar.

4. Öğrenci Beklentileri ile Yapılmakta Olan Etkinlikler Arasında Anlamli İlişkiler Var mı ?

Öğrencilerin, anketin tamamına verdiği cevaplar incelendiğinde, yürütülmekte olan rehberlik hizmetleri ile öğrenci beklentileri arasında uyum olmadığı anlaşılmaktadır. Uygulama yapılan ilköğretim okullarında rehberlik hizmetlerinin sınırlı düzeyde yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Yürütülmekte olan etkinlikler, yıllık çalışma planı hazırlamak, öğrencilere anket uygulamak, sınıflara başkan seçmek ve oturma düzenini sağlamak, eğitsel kollara üye seçmek, yönetimin duyurularını sınıfına iletme gibi. Etkinlik türlerine bakıldığında, öz den çok şekilsel olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenci pasif, dinleyen, verilenle yetinen konumda görülmektedir.

Anketin ikinci bölümünde, sınıf öğretmenin, yıllık çalışma planını bizimle hazırlar diyen öğrencilerin oranı toplam öğrencilerin % 8 ' ini oluştururken, üçüncü bölümde yer alan, yıllık çalışma planını bizimle birlikte hazırlamasını isterim diyenlerin oranı % 76 ' ya ulaşmaktadır. Bir başka örnek, anketin ikinci bölümünde yer alan, devam edebileceğim üst öğrenim kurumlarında bilgi verilir diyen öğrencilerin oranı % 22 ' iken, üçüncü bölümde, üst öğrenim kurumları hakkında bilgi verilmesini isterim diyen öğrenci oranı % 91 ' e ulaşmaktadır. Öğrenciler, planlama aşamasından başlayarak, kendilerinin de etkin olmasını istemektedir. Paylaşma, tartışma ve benimseme türünde etkinliklerde bulunmak istemektedirler. Yürütülen etkinliklerle bu tür beklentiler uyum içinde görülmemektedir.

5. Öğrenci Beklentileri ile Yapılması Gereken Etkinlikler Arasında Anlamli İlişkiler Var mı ?

Bu sorunun cevabı, anketin üçüncü bölümünü oluşturan maddelerin incelenmesi ve bu maddelere öğrencilerin verdiği cevapların irdelenmesi ile bulunmaya çalışılmıştır. Anketin üçüncü bölümünde, rehberlik etkinliği olarak yapılması olası etkinlik türlerine yer verilmiştir. Öğrencilerden tercihte bulunmaları istenmiştir. Verilen cevapların incelenmesinden, rehberlik etkinliği olarak yapılması istenen etkinliklerin, sınıf rehber öğretmeninin de yapması gereken etkinlikler olduğu görülmüştür.

Rehberlik etkinlikleri için yıllık çalışma planı hazırlamak öğretmenin görevleri arasında yer almaktadır. Öğrenciler de bunu istemekte ,ancak, kendileriyle birlikte yapılmasını istemektedirler (% 74) . Öğrencilerle görüşmek, onlara sorunlarını çözmede yardımcı olmak sınıf öğretmenin görevleri arasında yer almaktadır. Öğrenciler de bunu istemektedir (% 72) . Öğrencilerin eğitsel okullara katılmasını sağlamak öğretmenin görevleri arasında bulunmaktadır. Öğrenciler de buna katılmaktadır. Ancak, nedenini tartışmak istemektedir (% 67) . İş ve meslek seçiminde öğrencilere yardımcı olmak sınıf öğretmenin görevleri arasında yer almaktadır. Öğrenciler de bunu istemektedir (% 91) .

Bu sonuca göre öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden beklentileri ile ,okullarda rehberlik hizmeti olarak yapılması gereken etkinlikler arasında olumlu ilişkilerin bulunduğu söylenebilir.

6. Rehberlik Etkinliklerinden Beklentilerde Cinsiyete Göre Farklılık Var mı ?

Ankette yer alan maddelerin tamamı incelenmiş, kız ve erkek öğrencilerin verdiği cevapların yüzdeler oranları arasındaki fark incelenerek bu farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı " t " testi ile kontrol edilmiş, ancak anlamlı farklılığın bulunmadığı anlaşılmıştır.

TARTIŞMA

Tartışma , bulgular bölümündeki düzen içinde ele alınmakta gerekli özetlemeler yapıldıktan sonra öneri de getirilmeye çalışılmaktadır .

İlköğretim okullarında rehberlik etkinliği olarak neler yapılıyor?, Öğrenciler bu etkinliklerden yararlanabiliyor mu ?

İlköğretim okullarında yürütülmekte olan rehberlik etkinliği , Milli Eğitim Bakanlığınca yapılan, Rehberlik ve Araştırma Merkezince yapılan ve okul düzeyinde yapılanlar olarak üç başlık altında ele alınırsa, Milli Eğitim Bakanlığının her ilköğretim okuluna rehber öğretmeni atamaya çalışması, ilköğretim okullarından sonra yönelinebilecek eğitim kademelerini tanıtan döküman hazırlayarak okullara ulaştırması olumlu etkinlikler hanesine yazılabilir. Rehberlik ve Araştırma Merkezinin de hizmet - içi eğitim programları düzenlemesi ve okullara değişik türlerde döküman ulaştırma çabaları ve etkinlikleri olumlu niteliktedir. Okul düzeyinde de okul rehber öğretmenlerinin örnek yıllık çalışma programı hazırlayarak sınıf rehber öğretmenlerine ulaştırması, sınıf rehber öğretmenlerinin bunları sınıflarında uygulaması, öğrencilerine anket veya benzeri testler uygulayarak onları tanıma etkinlikleri de olumlu görünmektedir.

Yapılan tüm etkinliklerin, öğrenci için, öğrenciye ulaşmak için yapıldığı bilinmektedir. Ancak, uygulanan ankete öğrencilerin verdiği cevaplardan, öğrenciye ulaşamadığı anlaşılmaktadır. Bunca çabaya rağmen, ankete cevap veren öğrencilerin % 36 'sının üst öğrenim kurumları hakkında bilgisinin bulunmaması ilginç bulunmuştur. Bunun nedeni, okul ders programlarında rehberlik etkinliği için ders saati ayrılmamasından kaynaklanabileceği gibi, sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik anlayışının yeterli olmamasından da kaynaklanabilir. Bu sonuçlar gözönünde bulundurularak, rehberlik etkinlikleri için haftalık ders programlarında ders saati ayrılması, sınıf öğretmenlerinin hizmet - içi eğitim kursları ile rehberlik konusunda yetiştirilmesi, rehberlik etkinliği karşılığı öğretmenlere ödenen ek ders ücreti saatinin artırılması, gönüllü olarak görev alacak öğretmenlerin hizmetleri ne derece iyi yürüttüğünün de denetlenmesi önerilebilir.

Öğrenciler rehberlik hizmeti olarak ilgililerden ne bekliyor?

Öğrencilere uygulanan ankete onların verdiği cevapların bazılarını bakılarak, bu soruya cevap verilebilir. Öğrenciler planlamanın birlikte yapılmasını istiyor. Sınıf öğretmenin güvenilir bir dost olmasını istiyor. Yapılacak etkinliklerin nedeninin tartışılması istiyor. Geleceği hakkında bilgi edinmek istiyor. Aydınlatılmak istiyor.

Öğrenci beklentileri, her eğitim kurumunun, öğrencisine vermesi gereken etkinlik türünü ifade etmektedir. Bunca emeğe ve masrafa rağmen, öğrenci beklentilerine cevap verilemiyor olması düşündürücüdür. Rehberlik hizmeti veren tüm kurum ve kişilerin anlayış ve yaklaşım değişikliğine gereksinimi olduğu söylenebilir. Mevcut anlayış ve yaklaşım biçimi ile gelinen nokta kabul edilir nitelikte görünmüyor. Bunun yanında, rehberlik etkinlikleri için okullara gerekli maddi kaynağın ulaştırılması, okul yönetiminin rehberlik anlayışının başarıda önemli olduğu unutulmamalı, rehber öğretmenden de önce yöneticilere rehberlik anlayışı kazandırılması öncelikli olmalıdır. Okul rehberlik servislerine istek dışı atamalar yapılmamalıdır.

Öğrenci beklentileri ile yapılmakta olan etkinlikler arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?

Okullarda rehberlik etkinliği olarak yapılması gerekenlerden bazıları Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğinin 33. Maddesinde sınıf rehber öğretmenlerinin görevleri başlığı altında yer almaktadır. Öğrenci beklentileri ile yapılmakta olan etkinlikler arasında anlamlı ilişkilerin bulunmadığı, bulgular bölümünde rakamlarla gösterilmiştir.

Okullarda yürütülmekte olan rehberlik etkinlikleri ile öğrenci beklentileri arasında anlamlı ilişki bulunmadığı bulgusu yeni değildir. Uzun (1978) ve Güvendi (1980) tarafından yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur. Gerçekler belli iken 20 yıldan buyana, yapılan araştırmaların eleştiri düzeyinde kaldığı, nicel yönden değişmelerin görülmesi yanında nitelik yönünden kazanımların bulunmadığı görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının, okullardaki rehberlik etkinliklerinden beklentilerini gözden geçirmesi önerilebilir.

Öğrenci beklentileri ile yapılması gereken etkinlikler arasında anlamlı ilişkiler var mı?

Elde edilen bulgular incelendiğinde, öğrenci beklentileri ile, rehberlik etkinliği olarak yapılması gereken etkinlikler arasında olumlu ilişkiler bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı ve bu alanda çalışan uzman kişilerin öğrenci beklentilerini iyi belirlediği anlaşılmaktadır. Ancak, teorik olarak dile getirilen doğruların pratikte uygulanmadığı da görülmektedir. Eğitim fakülteleri ile Milli Eğitim Bakanlığı işbirliğine giderek, belli deneme okullarında deneme çalışmaları yapılmalı, üretilen teorik bilgilerin uygulanabilirliği kanıtlanmalı, mevcut sistem bu çerçevede yürütülmelidir.

KAYNAKÇA

- Güvendi, Mustafa. (1980) Rehberlik Saatlerinde Öğrenci Yaşantıları ve Beklentilerinin Karşılaştırılması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Kuzgun, Yıldız. (1997) . **Grup Rehberliği El Kitabı**. Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara. Rehberlik Hizmetleri
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1985). **Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği**. Tebliğler Dergisi, Sayı : 2201, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1975). **Dokuzuncu Milli Eğitim Şurası**. Milli Eğitim Basımevi. İstanbul.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1981). **Onuncu Milli Eğitim Şurası, Öğrenci Akışı Komisyonu Raporu**. Milli Eğitim Şura Özel Sayısı, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- Özgentaş, İbrahim. (1970). **Türkiyede Resmî İlk ve Orta Dereceli Okullarda Başarısızlık Yüzdeleri**. Milli Eğitim Bakanlığı Planlama, Araştırma ve Koordinasyon Dairesi. Ankara.
- Özoğlu, Süleyman Çetin. (1994). **Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Ortaöğretimde Ders Geçme ve Kredi Uygulamaları**. Yaşadıkça Eğitim Dergisi, Sayı: 36, Sayfa: 18-26, İstanbul.
- Sönmez, Ahmet. (1998). **İlköğretim Sonrası Eğitim Seçenekleri**. Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara.
- Sümbüloğlu, K. ve Sümbüloğlu, V. (1990). **Biyoistatistik**. Hatiboğlu Yayınevi, Ankara.
- Türkoğlu, Adil. (1991). **Ortaöğretimde Yönelme Zorunluluğu**. İzmir Birinci Eğitim Kongresi, Sayfa: 616 - 621 . İzmir.
- Uzun, Mehmet. (1978). Farklı Program Uygulayan Okul Müdür ve Öğretmenlerinin Sınıf Öğretmenliği Anlayışına İlişkin Bir Araştırma. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Ankara.
- T.C. Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 S.K.). “ İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24 . 3 . 1998 Tarihli ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kağıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun.” (4306 S.K.). **Resmî Gazete**. 23084, 18 Ağustos 1997.